

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Perfectionibus Moribusque Divinis Libri XIV

Lessius, Leonardus

Antverpiae, 1620

Cap. I. Deum esse ultimum finem, cuius gratia sunt omnia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46817](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46817)

DE
 PERFECTIONIBVS
 MORIBVSQVE
 DIVINIS
 LIBER XIV.
 DE VLTIMO FINE.
 CAPVT PRIMVM.

Deum esse vltimum finem, cuius gratia sunt omnia.

SICVT Deus est suprema & prima causa efficiens ^{S Thomas}
 omnium, ita etiam est vltimus finis. Vnde Apoca- ^{1. p. 9 44. a. 4}
 lypsis 1. dicit: *Ego sum a. & ω, principium & finis.*
 Quibus verbis declarat, se esse qui omnibus rebus per
 creationem initium dedit, & iisdem finem imponet
 terminando cursum huius sæculi, & omnia iustorum desideria
 complendo & consummando, vt *Deus sit omnia in omnibus.* ^{1. Cor. 15.}
 plebit autem illa omnia non solum vt causa efficiens eorum bono-
 rum, ad quæ desiderij motus extenditur, sed etiam per se tamquam
 summum bonum & vltimus finis omnium, quod obtento erit quies
 desideriorum, & æterna fruitio. Ideo enim ab ipso producta &
 progressa sunt omnia quæ ipsius capacia sunt, (nempe omnia men-
 te prædita,) vt per illuminationem & auxilium gratiæ ipsius ad
 ipsum reducantur, & in ipso æternum feliciter quiescant. Angelica
 natura quia tota simul condita & valde perfecta, breuissimo tem-
 pore cursum suum compleuit, & in suum principium & vltimum
 finem

Zzz 3

finem recurrit. Natura humana, quæ valde imperfecta (utpote infima & in infimo gradu naturæ rationalis) & continua successione propaganda, longum tempus postulabat. Vnde illa totum illud spatium concessum, quod à principio mundi vsque ad extremum Iudicij diem excurrit; quo de hoc sæculum & cursus temporalis finem accipiet, & inchoabitur dies æternitatis & Sabbathum sempiternæ quietis; quo omnes beati spiritus in ultimo suo fine sine fine felicissimè quiescent.

Duplex finis, qui, & cui, scilicet cuius gratia.

Deum esse finem cuius gratia respectu omnium.

Act. 17. Matth. 23.

Quid Deus spectavit in rebus conderendis.

Porro duplex à Philosophis & Theologis distinguitur finis: nam & bonum quod appetitur, finis dicitur, & persona cui illud appetitur. Illud vocari solet finis qui, hoc finis cui, vel cuius gratia. Vtroque modò Deus est ultimus finis, naturæ rationalis, non tamen ratione carentis: omniv. tamen est ultimus finis cuius gratia, quia propter ipsum omnia facta sunt, & permanent in ævum, nempe propter ipsius gloriam. Testatur id multis locis Scriptura. Prouerb. 16. *Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus.* ad Romanos 11. *Ex ipso, & per ipsum, & in ipso (ἐκ, ὑπὸν) sunt omnia.* *Ex ipso*, quia ipse ex se omnia excogitauit, nemo illum docuit, neque ipsi ostendit. *Per ipsum*, quia per se omnia fecit, nullius ope egens. *In ipsum*, seu ad ipsum, quia omnia ad ipsum tamquam ad ultimum finem ex natura sua ordinantur. Rursum ad Hebræos 2. *Decebat eum propter quem omnia, & per quem omnia, &c.* Denique idem insinuat omnibus illis locis, quibus Deus dicitur *Dominus omnium*, vel *Dominus cæli & terræ*. Dominus enim est finis cuius gratia sunt omnia quæ eius dominio subsunt, nimirum ut eius commodis vel honori seruiant. Quare cum vniuersitas rerum creatarum subsit dominio Dei, sitque natura sua ad hoc instituta ut illi seruiat, manifestum est, ipsum esse finem cuius gratia omnia.

Dicit alienis, cum Deus sit finis cuius gratia ipsemet fecit omnia, quid commodi vel boni spectavit in rebus conderendis & gubernandis, quod ipsi ab illis prouenire queat? Respondeo, Deo nihil commodi aut voluptatis posse accedere à rebus creatis; cum ipse per se sit infinitè perfectus, & omni ex parte beatissimus, ut qui omne bonum in se eminentissimè possideat. Homo condit sibi domum, & eam suppellectile instruit, ut inde commodum percipiat: parat hortos, flores, fontes, picturas, & similia sensuum oblectamenta, ut voluptatem & recreationem ex istis hauriat, quia sibi per se ad omnem commoditatem & oblectationem non sufficit. vnde externis istis adminiculis opus habet. Deus autem

cum

cum per se sibi ad hæc omnia sufficientissimus sit, nihil tale in condendo mundo & rebus omnibus quæ mundi ambitu continentur, spectare potuit. Sicut enim soli, ex eo quod radij ipsius incidant in nubes longè infra positas, & multiplicem solis speciem ac varios colores ibidem exhibeant, nihil accedit; ita nec Deo quidquam accedit ex specie, varietate, pulchritudine, & multitudine rerum creaturarum, quæ infinito quodam interuallo infra ipsum sunt posita, & veluti in nihilo ex radio diuinæ lucis suspensa. Finis igitur quem Deus in creatione & gubernatione totius Vniuersi spectauit, debuit esse quid extrinsecum, quale est, habere filios similes sibi, participes gloriæ & beatitudinis diuinæ. Hoc fuit obiectum primæ volitionis liberæ & primæ intentionis quam Deus ex omni æternitate concepit, ex qua reliquæ omnes volitiones liberæ nostro modo concipiendi sunt secuta.

4 Itaque integer finis constans est *finis cui & sine qui*, seu ex persona cui bonum appetitur, & bono quod appetitur, est, Deum habere filios sibi similes, gloriæ & beatitudinis diuinæ participes. Ad hunc finem diriguntur omnia quæ ipse operatur in creaturis vsque ad consummationem sæculi. Est huius rei aliqua adumbratio in causis istis naturalibus, præsertim animalibus & plantis, quæ cum perfectionem assecuta fuerint, generant sibi simile; & perfectionem quam habent, in alios transfundere per communicationem conantur. Maior & expressior est in sole, qui abundantia lucis suæ, cum in se sit perfectissimus, diffundit lumen, quod est imago lucis, in lunam & alia omnia, eaque lucida & sibi similia reddit pro capacitate cuiusque, non sui commodi causa, sed vt alia inde commodum accipiant. Boni enim, & maxime perfecti boni, esse se diffundere, & aliis quantum ad se est communicare; nempe vel per se, conferendo eadem specie vel numero naturam, vel per sui quamdam imaginem & imitationem: vt fusè & præclare tradit Dionysius lib. De diuinis nominibus cap. 4. parte 1.

5 Simili modo Deus, cui sit bonum omnino infinitum & infinite perfectum, naturam suam propendet ad sui communionem; idque duplici modo, naturali & libero. Naturalis communicatio cum sit omnino necessaria, est æterna, per quam Pater Filio, & Pater ac Filius Spiritui sancto communicat totam suam essentiam, potentiam, sapientiam, bonitatem, beatitudinem. Illa sit productione Verbi per intellectum, hæc productione Amoris per voluntatem. vtraque est ita plena & perfecta, vt per eam totum bonum

Deo ex rebus
creatis nihil
commodi ac-
cedit, sicut
nec soli ex
rebus quæ
radio ipsius
illuſtrantur.

Integer finis
quem Deus
spectauit.

Boni proprie-
tas est se dif-
fundere.

Duplici mo-
do Deus se
communicat:
naturaliter,
& liberè.
Communicatio
naturalis est
æterna &
plena totius
boni.

num

num quod communicatur, tam perfecte possideatur, quam sit in eo à quo communicatur.

Libera communicatio est duplex, per unionem hypostaticam, & per dona creata.

Præter hanc naturalem & æternam, est alia libera & temporalis. 6
Hæc duplex est: altera fit per unionem hypostaticam, altera per dona gratiæ & gloriæ. loquor enim de communicatione supernaturali, qua se communicat naturæ intelligenti. Ad illam Deus ex se non propendet, cum quamdam Diuinitatis humiliationem contineat; sed solum ratione miseriæ nostræ ad illam benignè se inclinavit, ut nos ab æterna morte liberaret, iustitiæ diuinæ pro nobis in nostra natura satisfactione exhibita. Ad hanc verò Deus ex se propendet, nempe ex sola bonitate sua, seposito omni merito, & omni necessitate creaturæ. Inchoatur hæc communicatio in hac vita per dona gratiæ, maxime per fidem, spem, charitatem: quibus virtutibus non solum efficimur Deo similes, sed etiam Deus nobis vnitur: perficitur verò in altera per dona gloriæ, nempe per lumen gloriæ, visionem Diuinitatis, amorem beatificum & gaudium beatificum; per hæc enim assequimur summam cum Deo similitudinem, qua maior nulla est possibilis, & efficimur perfecte filij Dei, & Deiformes, instar Diuinitatis fulgentes, & sanctissimæ Trinitatis imaginem excellentissimam in nobis præferentes: nam per lumen gloriæ efficimur similes Patri; per visionem diuinæ essentiæ & diuinarum personarum, Filio; per amorem, Spiritui sancto; per gaudium sumus Deo similes in beatitudine, & completur participati diuinæ beatitudinis in nobis. Verum de his alibi plura.

Lib. 2. De summo bono cap. 15. & 16. Obiectio.

Responsio.

Dices: Id quod Deus vltimò spectat in conditione & gubernatione seruum, est sua gloria; omnia enim facit propter suam gloriam: ergo non est, habere alios sibi similes, & gloriæ suæ participes. Respondeo, negando consequentiam: Quia in hoc ipso consistit gloria Dei quam ipse intendit in omnibus suis actibus æternis. Quod ut intelligatur, notandum, gloriam dupliciter accipi: Primò, pro quavis excellentia interna vel externa, ratione cuius dignus est quis cognosci, laudari, æstimari, honorari, amari. Secundo, pro ipso cognosci, amari, laudari, esse in admiratione, veneratione, &c. hoc enim propriè & formaliter gloria dicitur, quæ defini solet *clara cum laude notitia*: notitia inquam, quæ habetur de excellentia alicuius. Itaque duplex est Dei gloria; interna, & externa. Interna rursus duplex est; obiectiua, & formalis. *Obiectiua* gloria Deo intrinseca est ipsa Diuinitas, seu splendor & excel-

Gloria accipitur dupliciter: obiectiua, & formaliter. Gloria obiectiua intrinseca Deo.

excellencia Diuinitatis, & Personarum diuinarum: ob hanc enim dignissimus est qui ab omnibus cognoscatur, ametur, laudetur, &c. sic passim in Scripturis excellencia Diuinitatis, & omnia huius excellencie signa dicuntur gloria Dei. Formalis gloria Deo intrinseca est cognitio, amor, & gaudium Dei de seipso: siue quod ipse à seipso infinite & adæquate cognoscatur, ametur, & cum infinito gaudio ac suauitate gustetur. Infinite enim maior est gloria Dei, quod ipsius bonitas & perfectio à se cognoscatur, ametur, æstimetur, quam si amaretur & laudaretur ab infinitis Angelis & hominibus. In istis duobus sita est gloria Dei intrinseca, quam ipse ab æterno plenissime possedit, vnde ad hanc acquirendam, vel augendam mundum non creauit, sed propter aliam quamdam, quæ ipsi extrinseca est: quæ etiam duplex est. Altera enim est obiectiua, & consistit in excellentia & pulchritudine rerum creatarum, sed maxime filiorum Dei, vt sunt omnes Beati. Sicut enim gloria Principis sæcularis dicitur consistere potissimum in splendore & multitudine aulicorum: ita externa gloria Dei obiectiua consistit potissimum in splendore & multitudine aulicorum celestium, secundario in aliis rebus creatis. Altera est gloria formalis, quæ sita est in Dei visione, amore, gaudio, & actibus hinc sequentibus: nimirum quatenus ipse à Beatis cognoscitur, amatur, gustatur, laudatur & benedicatur in omnem æternitatem. in hac re completur tota gloria Dei externa, & ad illam tota rerum creatarum species & pulchritudo ordinatur.

8 Ex quibus hæc duo non repugnant, finem, quem Deus vltimo spectat in omnibus operibus externis, esse suam gloriam, & finem quem spectat, esse habere filios suæ gloriæ participes, nam ipsa gloria Dei obiectiua extrinseca potissimum consistit in his filiis, cum in illis tamquam in imagine perfectissime reluceant, & represententur omnes diuinae perfectiones, multò magis quam in aliis rebus creatis, nempe ipsius potentia, sapientia, bonitas, pulchritudo, dulcedo, maiestas. Deinde etiam gloria formalis in ipsa sita erit, vel ab illis prouenit: gloria enim Dei formalis est excellentiam diuinam videri, amari, gustari. Atqui filij Dei per Dei visionem, amorem & gaudium formaliter perficiuntur & complentur in filiatione & similitudine diuina: iusti enim etsi in hac vita dicantur filij Dei, sunt tamen adhuc imperfectè filij, valde remoti à similitudine sui Patris, & perfecta Diuinitatis participatione; per visionem, amorem & gaudium beatificum omnino complentur

Aaaa

in

*Omnia excellencia signa dicuntur gloria in Scripturis.
Gloria formalis intrinseca Deo.*

Gloria Dei externa obiectiua.

Gloria formalis externa Dei.

*Ioan. 1.
Rom. 8.
1. Ioan. 3.*

in ratione filiorum, & fiunt similes Deo, supremo & excellentissimo modo. Eadem ergo hæc sunt, Deum habere filios gloriæ suæ participes, & Deum videri, amari, gustari, laudari à Beatissimis: per eosdem enim actus utrumque præstatur.

Ex his perspicuum est, Primò, Quo modo Deus sit finis ultimus, cuius gratia omnia. Secundò, Quis sit finis, quem ipse sibi intendit acquirere, seu quod sit illud donum, quod ipse in operibus suis spectavit. Tertio, In quo consistat gloria Dei propter quam ipse omnia operatur.

Obiectio.

Dices: Deus in operibus suis non intendit ex illis capere aliquid commodum vel oblectationem, eò quod ipse sibi plenissimè ad omnem commoditatem & oblectationem sufficiat, ut ostensum est: ergo neque etiam ex illis intendit accipere gloriam, cum ipse sibi ad omnem gloriam sufficiens sit, siue de gloria obiectiva,

Cur Deus intendit gloriam, non alia bona. Voluptas, gaudium, commodum, sunt bona intrinseca, quæ in Deo augeri non possunt.

siue formali loquamur. Respondedo, negando consequentiam: alia enim est ratio gloriæ, laudis, honoris, alia voluptatis & commodi. Voluptas enim, gaudium, & sensus commoditatis, sunt bona intrinseca, ut per se patet: bona autem intrinseca cum in Deo sint infinite perfecta, crescere nullo modo possunt, nec vlla per res extrinsecas potest fieri illis additio. Ita enim Deus gaudet & delectatur bonis suis intrinsecis, seu seipso, ut nulla per infinita bona extrinseca possit huic gaudio fieri accessio. Dicitur quidem gaudere & delectari bonis nostris, quando vel à peccatis conuertimur ad ipsum, vel sanctè viuimus, & illum honoramus; verùm hæc gaudium non auget gaudium quo gaudet de seipso, nihil reale illi apponat: sicut nec visio qua videt res omnes creatas, aliquid reale aut aliquid perfectionis addit simpliciter intelligentiæ. Sicut enim simplex intelligentia possibilem se visio existentium, hoc ipso quo res existunt, absque vlla perfectionis accessione ad cognitionem diuinam: ita gaudium, quo ipse æterno gaudet de seipso suaque omnipotentia & sapientia, & de omnibus rebus possibili- bus quas videt in illa contineri, extenditur ad res creatas, & bona opera quæ reipsa in tempore fiunt, ita ut dicatur de illis gaudere absque vlla accessione alicuius perfectionis. Itaque in rerum creatione & gubernatione non potuit intendere augmentum gaudij, delectationis, utilitatis vel commoditatis propriæ.

Gloria potest esse extrinsecum bonum.

Gloria verò per se non necessariò est bonum intrinsecum: omnis enim gloria Regum & Principum, quam tantopere mortales æstimant & suspiciunt, consistit ferè in rebus externis, in splendore auli-

aulicorum, magnificentia palatiorum, potentia militari, & similibus. Vnde etiam si gloria diuinæ non possit fieri aliqua intrinseca accessio, potest tamen fieri accessio extrinseca per realem additionem earum rerum in quibus gloria alicuius dicitur consistere. quod enim sunt plures filij Dei à quibus cognoscitur, amatur, laudatur; eò gloria Dei est maior: & hoc modo gloria Dei potest crescere. Itaque hanc gloriam Deus spectauit, & intendit sibi acquirere per omnes suas operationes extrinsecas.

*Gloria Dei
potest fieri
per accessio
extrinsecas*

12 Nec refert quòd gloria intrinseca quam ab æterno habuit, ipsi abundè satis erat: quia gloriam externam non petiit, quasi interna non sufficeret, sed quia id dignitati & excellentiæ diuinæ maiestatis congruebat. Cùm enim essentia diuina sit infinitæ perfectionis & maiestatis, etiam infinite digna erat, quæ à creaturis cognosceretur, amaretur, & gustaretur. Vnde omnino conueniens erat, vt aliqua creaturæ conderentur à quibus hoc præstaretur. Hoc enim dignitati & maiestati diuinæ quodammodò erat debitum. Et si enim Deus plenissime suam essentiam videat, amet, & infinito gaudio eius dulcedinem gustet, hoc tamen non facit quin adhuc infinite digna maneat vt ab infinitis creaturis cognoscatur, ametur, gustetur, & laudetur, & vt in ipsis resplendeat, & specimen sui exhibeat. Sicut quia sol in se lucidissimus & pulcherrimus est, etiam dignissimus est vt in plurimis speculis toto orbe resplendeat, vt hoc modo eius pulchritudo quodammodò multiplicetur. Quare cùm essentia diuina sit infinitæ pulchritudinis, licet perfectissime & plenissime in mente diuina splenderet, eamque infinite beatam efficeret, tamen dignissima erat vt etiam in mentibus creatis refulgeret, vt sic tantum bonum quodammodò multiplicaretur, quod alioquin in se vnicum & indubitabile erat, nec multiplicari poterat. Obiectum enim intelligibile per intellectionem accipit quoddam esse, per quod existit in intellectu, & quodammodò multiplicatur secundum multitudinem intellectuum & intellectionum, & splendet in intellectu, sicut sensibile obiectum in speculo.